

**Alle høringssvar vedr.
handleplaner for
Norddjurs Kommunes
Natura2000-områder**

**Hørings svar vedr. handleplan for
Natura2000-område nr. 14
Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager
Fjord**

J. nr. 10-2292 Acadra dok. Nr. 614

Fra: Jensen, Peter Bundgaard [petbj@nst.dk]

Sendt: 15. august 2012 11:40

Til: Frederikshavn Kommune; Raadhus; Aalborg Kommune (gælder også sikker mail); Århus Kommune; Randers Kommune; Norddjurs Kommune; Mariagerfjord Kommune

Emne: Høringssvar vedr. forslag til Natura 2000-handleplan for område nr. 14

Til Frederikshavn, Brønderslev, Aalborg, Randers, Norddjurs og Mariagerfjord Kommuner

Frederikshavn, Brønderslev, Aalborg, Randers, Norddjurs og Mariagerfjord Kommuner Kommune har sendt forslag til Natura 2000-handleplan for område nr. 14 - Aalborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord høring med høringsfrist den 17. august 2012.

I medfør af miljømålslovens § 46 e kan miljøministeren til varetagelse af statslige interesser eller opfyldelse af internationale forpligtelser fremsætte indsigelse mod et forslag til handleplan inden udløbet af høringsfristen. Miljøministeren har delegeret indsigelseskompetencen til Naturstyrelsen.

For god ordens skyld kan Naturstyrelsen oplyse, at Naturstyrelsen hverken fremsætter indsigelse eller har væsentlige bemærkninger til handleplanforslaget .

pva.

Søren Hald

Kontorchef

Med venlig hilsen

Peter Bundgaard Jensen

Biolog, Projektleder Natura 2000-planer

Naturstyrelsen Vestjylland

Dir tf.: (+45) 72 54 37 70

Mobil tf.: 22871174

petbj@nst.dk

Holstebrovej 31

DK - 6950 Ringkøbing

Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.naturstyrelsen.dk

Annette Limborg Madsen

Emne: VS: J.nr. 12/00242. Kystdirektoratets hørings svar N2000 nr. 14

J. nr. 10-2292 dok. nr. 517

Fra: Anna Louise Seiersboel Oestergaard (aso) [mailto:Anna.Louise.Seiersboel.Oestergaard@kyst.dk]

Sendt: 16. juli 2012 09:39

Til: ' randers.kommune@randers.dk'

Cc: 'tf@frederikshavn.dk'; 'park.natur@aalborg.dk'; Norddjurs Kommune; 'vandognatur@mariagerfjord.dk'; 'Naturstyrelsen'; 'raadhus@99454545.dk'

Emne: J.nr. 12/00242. Kystdirektoratets hørings svar N2000 nr. 14

Til rette vedkommende

Kystdirektoratet har med interesse læst det fremsendte udkast til Natura 2000-handleplan for område nr. **14. Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord**. Kystdirektoratet har følgende bemærkning til høringsforslaget.

Side 6: Målsætning (generel bemærkning). Kystdirektoratet er overordnet set enig i, at kysterne skal sikres en fri dynamik, hvor det er muligt.

Tilladelser til kystbeskyttelse gives efter kystbeskyttelseslovens § 16, stk. 1 nr. 1, som administreres af Kystdirektoratet. Formålet med kystbeskyttelse er bl.a. jf. lovens § 1, stk. 1, at beskytte ejendomme mod nedbrydning fra havet. Dette formål skal varetages ud fra en række hensyn, herunder også hensynet til naturens frie udfoldelse.

Med venlig hilsen

Anna L. S. Østergaard

AC-Fuldmægtig, Cand. Jur.
(45) 99 63 63 08
aso@kyst.dk

Højbovej 1 • DK 7620 Lemvig
(45) 9963 6363 • www.kyst.dk

Hørings svar til Natura 2000 handleplanen

Norddjurs Kommune

norddjurs@norddjurs.dk

Vedr. Natura 2000-handleplan for Aalborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord

Natura 2000-område nr.: N14

Habitatområde: H14

Fuglebeskyttelsesområde: F2 & F15

Jagtforeningernes kommunale Fællesråd i Norddjurs Kommune (JKF-Norddjurs) består af 13 lokale jagtforeninger, der organiserer i alt ca. 1400 medlemmer under Danmarks Jægerforbund, og i forbindelse med at Norddjurs Kommune har udsendt forslag til Natura 2000-handleplan nr. 14 for Aalborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord i høring, ønsker JKF-Norddjurs at indgive nedenstående kommentarer.

Natura 2000 handleplanen for det ovennævnte område vil medføre en større biodiversitet og forøget landskabelige kvalitet, hvilket JKF-Norddjurs i henhold til Danmarks Jægerforbunds formulerede natursyn kun kan støtte. JKF-Norddjurs glæder sig desuden over, at handleplanen kan medføre udvidet indsats mod prædatorer som ræv, mink osv., hvilket også vil tilgodese jagtbare arter.

Vi bemærker, at der nævnes en forøget indsats for bevarelse af odderbestanden i området, men det er efter vores vurdering ikke særligt nødvendigt, selvom odderen er med i udpegningsgrundlaget, fordi odderen efter hundredvis af lokale observationer gennem de seneste to årtier nu må anses for at leve i alle større vandløb og fjorde i Norddjurs kommune og være i fremgang.

Angående forstyrrelser af ynglefugle på div. Rev og småøer er der allerede i dag regler, der giver mulighed for at sikre fuglene fred i yngletiden, men vi kan godt være lidt bekymrede for, om disse regler bliver håndhævet i tilstrækkeligt omfang.

JKF-Norrdjurs anerkender, at forstyrrelsesfaktorer på de marine områder ikke inddrages som et forhold, Norrdjurs Kommune skal vurdere, idet det lægges over til staten. Vi vil dog gerne anføre, at motorbådsjagten langs kysten ud for Norrdjurs kommune ikke kan anses for at være en belastning for de udpegede arter muligheder for at raste og fouragere, idet havjagt ikke dyrkes af mange jægere (dvs. et fåtal af både), og at jagten dels som oftest foregår mindre end 5 km fra kysten og dels begrænses af vejrforholdene til et mindre antal sejldage pr. år. Det allerede eksisterende reservat mellem Randers og Mariager Fjorde rummer desuden allerede i dag store muligheder for uforstyrret rast og føde.

JKF-Norrdjurs ser frem til et fortsat godt samarbejde med Norrdjurs Kommune om naturforvaltningen og regner med bl.a. i Grønt Råd at høre yderligere om implementeringen af handleplanerne.

Venlig hilsen

JKF-formand og JKF's repræsentant i Grønt Råd

Henrik Rudfeld

dansk kano & kajak forbund

Idrættens hus
Brøndby Stadion 20
DK -2605 Brøndby
Danmark

Tlf. +45 43262094
Fax +45 43262095
dkf@kano - kajak dk
www.kano - kajak.dk

**Mariagerfjord Kommune
Naturafdelingen
Østergade 22
9510 Arden**

Brøndby, 30/08 2012

**Vedr.: Høring om forslag til Natura 2000-handleplan –
"Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord" & "Rold Skov, Lindenberg Ådal og Madum Sø" & "Lovns
Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal, samt Skravad Bæk".**

Dansk Kano og Kajak Forbund (DKF) har fulgt arbejdet med implementeringen af EU's Natura 2000 direktiv i Danmark tæt fra starten. Arbejdet betyder, at vi også i fremtiden får mulighed for at opleve en række af Danmarks naturskønne områder. Derfor har DKF følgende kommentarer til den foreslåede handleplan.

Langt størsteparten af DKF's medlemmer er motionister, som har valgt denne form for fysisk aktivitet, hvor netop oplevelsen af naturen er et væsentligt element. Som aktive naturbrugere har kano- og kajakroere fokus på både naturoplevelser såvel som respekt og hensyn til naturen. DKF har i mange år haft høj vægt på netop denne kombination og derfor har vores klubber også meget fokus på det. Alle vores medlemmer er derfor grundigt informeret om hvor vi må ro og hvor vi skal være særlig hensynstagen eller helt holde os væk fra. Kano- og kajakroere færdes som oftest alene eller i små grupper i et roligt tempo. Det er DKF's opfattelse at vore medlemmers aktiviteter ikke udgør nogen form for belastning for dyr og fugle, udover den belastning som menneskelig færdsel altid vil være, til vands til lands og i luften.

Af de tre forslag fremgår det, at bl.a. Naturstyrelsen skal undersøge og vurdere behov for en indsats mod forstyrrelser i området, hvilket efterfølgende kan føre til en konkret indsats. Det fremgår dog også at hovedparten af indsatsen for arterne på udpegningsgrundlaget vil ske gennem indsatsen for naturtyperne, bl.a. med fokus på sikring af beskyttede levesteder for arterne. DKF ønsker dog at der ikke indføres yderligere restriktioner oven i allerede eksisterende sejladsforbud eller restriktioner fra bl.a. diverse bekendtgørelser, love og fredninger, da vi jo allerede gør en dyd ud af at overholde disse. I forlængelse af dette ønsker vi ligeledes at Kommunen søger at inddrage de lokale interessenter for at det bedste kompromis kan nås, hvis det ikke kan undgås at lave ændringer.

DKF og vores klubber står naturligvis til rådighed for uddybende belysning af vore aktiviteters omfang, vores lokale viden og er villig til at diskutere evt. hjælp til ny optælling el. lign.

Med venlig hilsen
På vegne af DKF

Dorthe Hansen
Miljø- og Udviklingskonsulent

J.nr. 10-2292, dok. 566

Dato: 19.08. 2012

Danmarks
Naturfredningsforening

Aalborg Kommune

Høringssvar vedrørende udkast til natura 2000 Handleplan for

Natura 2000 område nr. 14 Aalborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord
Habitatområde nr. H 14
Fuglebeskyttelsesområde nr. F 2 og F 15

Danmarks Naturfredningsforenings afdeling i Aalborg fremsender hermed kommentarer til udkastet til natura 2000 Handleplan.

Høringssvaret er udarbejdet af

AMS m.fl

Kontaktperson er

Thorkild Kjeldsen
Halsvej 246
POSTNR 9310 Vodskov

E-Mail thorkild.kjeldsen@mail.tele.dk
Tlf.

Med venlig hilsen

Thorkild Kjeldsen

Generelt

Natura 2000 handleplanen skal lægges til grund for kommunens beføjelser i henhold til lovgivning i øvrigt. I statens Natura-2000 plan vurderes atmosfærisk kvælstofdeponering at være en trussel for mange af de naturtyper, området er udpeget for. Denne trussel skal bl.a. imødegås ved kommunens administration af Husdyrgodkendelsesloven. Hele dette kompleks er trukket ud af Natura-2000 planer og handleplaner.

Har kommunen naturtypernes tålegrænse som mål for Natura-2000 områdets kvælstofnedfald?

Om afsnittet "Forventede metoder og forvaltningstiltag"

Tilskud under landdistriktsmidlerne.

Lodsejere skal søge om tilskud fra en række særlige tilskudsordninger under Landdistriktsprogrammet. Det er NaturErhvervstyrelsen, der vurderer, hvilke tilskud, der kan opnås. Det er Naturstyrelsen, der er overordnet ansvarlig for målene og overvågning. Men det er kommunen, der er ansvarlig for, at tilskudsordningerne medfører hensigtsmæssig naturpleje. Hvem skal i givet fald gribe ind for en uhensigtsmæssig tilskudsordning? Store arealer i habitatområdet er fredet, så der er endnu en myndighed, der har en opgave, nemlig Fredningsnævnet.

Hvem skal DN henvende sig til, hvis vi synes, der sker en uhensigtsmæssig pleje som følge af en EU-aftale?

Det er meget positivt, at der er planer om en kraftig udvidelse af aktiviteterne i dette habitatområde. De beskrevne metoder er velkendte og har været anvendt i området med gode resultater.

Proritering.

Aalborg Kommune dækker 772 ha ud af 7855 ha i habitatområdet
326 ha er §3 strandenge/moser, enge og overdrev, hvoraf 74,3 ha ikke er habitatnaturtyper.

Der er planlagt 17-24 ha ny habitatnatur!

Det bør være §3 arealer, der ikke er habitatnatur, der kommer i første række til naturgenopretning til ny habitatnatur. Og der kunne godt planlægges med langt flere ha.

Indsatsen for genskabelse af strandenge bør øges, især set i lyset af, at der forventes havstigninger i fremtiden.

Det er positivt, at der skal arbejdes for at naturlig hydrologi får høj prioritet.

Da naturtypen Elle- og askeskov er en habitatnaturtype, der har stor naturværdi, bør en indsats for at fremme 7230 rigkær først og fremmest ske, hvor der i dag er eng/ dræned arealer eller pilekrat.

Om afsnittet "Forventet effekt".

I afsnittet beskrives effekten af velkendte plejeaktiviteter, der har været i brugt området. Det er ikke muligt nærmere at kommentere på dem, da vi ikke kan se, hvor de enkelte metoder tages i brug.

Skovnaturtyperne bør så vidt muligt udvikle sig uden indgreb. Formuleringerne for pleje i skovnaturtyperne er så brede, at næsten alt kan lade sig gøre. Hvordan undgås, at det bliver som "almindelig skovdrift"?
Dog findes i området egekrat, som er plejekrævende.

Om "Bilag 2"

Udvidelse af naturtyper med 17-24 ha er positivt, men alligevel for lidt i så stort et område.

Om "Bilag 3"

Der bør udpeges flere potentielle områder for strandengsnatur da habitatområdet rummer store arealer, der ikke er habitatnatur. Hvorfor er disse arealer ellers taget med i udpegingen?

Til Randers Kommune m.fl

26. august 2012

Høring over udkast til handleplan for Natura 2000-område nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord

Dansk Ornitologisk Forening, Lokalafdeling for Østjylland har med stor interesse læst udkastet til handle-/plejeplanen. Foreningen ser meget frem til, at der sættes handling bag løfterne om at stoppe tilbagegangen for den danske biodiversitet, og vende den til fremgang. Derfor er det afgørende, at der nu sættes effektivt ind med målrettet naturpleje og naturgenopretning. Det gælder i særlig grad i Natura 2000-områderne, men også generelt i den danske natur og det danske landskab. For ikke statsejede områder, har kommunen her et ganske særligt ansvar sammen med lodsejerne.

Handleplanerne for de enkelte Natura 2000-områder er meget vigtige forvaltningsinstrumenter, og vi vil derfor gerne gøre opmærksom på nogle alvorlige svagheder i planudkastet, der gennemgås nedenfor.

DOF ser meget gerne, at handleplanerne bliver så konkrete og målrettede som muligt. Her har vi med bekymring noteret os, at mange hensigtserklæringer er bredt og upræcist formuleret, hvilket vi meget vil opfordre til bliver stammet op.

Sammenfatning af den statslige Natura 2000-plan

Til udpegningsgrundlaget skal vi foreslå følgende tilføjelser til Fuglebeskyttelsesområde F 15:

- Skestork, som de seneste to år (2011 og 2012) har ynglet på holmene i Mariager Fjord. Der er tale om artens første ynglelokalitet uden for Limfjorden og Vestjylland.
- Kongeørn. Et par ynglede i 2006-2009 i Julianeholm Plantage på Overgårds arealer. Ynglestedet ligger ganske vist uden for selve Natura 2000-området, men fouragering skete i vid udstrækning inden for planområdet. Selv om parret forsvandt midt i yngletiden – sandsynligvis pga. skovning for tæt på redestedet – må arten betragtes som potentiel ynglefugl.
- Splitterne, som i de seneste år har ynglet på Treskelbakkeholm med op til 935 par.

Mål for planperioden

De opstillede mål for arter og naturtyper kan vi i store træk tilslutte os, dog med følgende tilføjelser:

- Vi mener, at målet om at "arealet af og tilstanden på de udpegede naturtyper og de udpegede arters levesteder må ikke formindskes eller forringes" bør gøres mere ambitiøst. Mange af de udpegede arter har været i tilbagegang grundet forringelse og indskrænkninger af deres levesteder. For at gavne levevilkårene for disse arter, er det derfor nødvendigt med mål, der bl.a. sikrer udvidelser af naturtyperne.
Der er ganske vist senere i planen mål for begrænsede udvidelser af mindre naturtyper som tør hede, rigkær m.m. Men disse udvidelser tilgodeser kun i meget begrænset omfang de fuglearter, der er på udpegningsgrundlaget. De er primært tilknyttet strandenge og småøer. Vi kunne derfor ønske et overordnet mål for en udvidelse af disse biotoper.
- Vi savner nogle mål for begrænsning af forstyrrelser ud over de meget generelle om at "projekter og aktiviteter ikke har væsentlige påvirkninger på forekomster og levesteder..."
Se i øvrigt nedenfor.
- Under afsnittet "Arter" mener vi, at måltallet for ynglende dværgterner er sat urealistisk lavt til 4 par. De fleste år yngler min. 10 par – nogle år over 20 par - dværgterner i området fordelt på flere dellokaliteter. De væsentligste lokaliteter for arten er Mellempoldene i Randers Fjords udløb og Nordmandshage ved Limfjordens udløb. Et rimeligere mål ville derfor være 30 ynglende par dværgterner.

Forventede metoder og forvaltningstiltag

DOF har noteret sig, at mange af de foreslåede metoder og forvaltningstiltag bygger på frivillighed. Det kan være et glimrende udgangspunkt, men der savnes i mange tilfælde konkrete bud på, hvad myndighederne (oftest kommunen) vil stille op, hvis de nødvendige tiltag ikke kan gennemføres ad frivillighedens vej. Vil kommunen udstede påbud, rejse fredningssag eller tilsvarende?

Vi mener, at der er behov for tiltag, som for alvor kan forbedre levevilkårene for de relevante arter og levesteder i området. Her skal DOF navnlig pege på følgende forslag, som vi tidligere har fremført i høringsfasen:

- Genetablering af strandenge og holme ved fjernelse af diger. Her kan især følgende områder fremhæves:
Overgårds ydre kog.
Kare Holme.
Øster Tørslev Kær.
Opdyrkede arealer ved Søledet.

- Færdselsforbud i yngletiden på revlerne langs Norddjurs' kyst.
Her tænkes især på de fast bevoksede revler ud for Hevring skydeterræn og Ingerslev. Begge steder ses terner vise yngleadfærd bl.a. dværgterner.
- Udvidelse af arealer med jagtbegrænsninger.
Det ville være relevant, at også vandområderne syd for det jagtfri område ved Sødring omfattes af restriktioner (dvs. kysten fra Søledet til Hevring).
Desuden er det DOF's ønske, at også udvalgte landarealer gøres jagtfri f.eks. Eskeplet.

For flere af fuglearterne på udpegningsgrundlaget, er forstyrrelser i yngletiden et stort problem. Det gælder især for de fuglearter, der yngler på småøer og revler langs kysten: Klyde, Fjordterne, Havterne, Dværgterne og Splitterne. Vi savner derfor i planen mere konkrete tiltag til begrænsning af disse forstyrrelser. Det drejer sig bl.a. om menneskelig færdsel og løsgående hunde i og omkring kolonierne på holmene i Randers Fjords udløb og revlerne ud for Hevring og Ingerslev Strand. For Mellempoldenes vedkommende er der endda færdselsforbud i yngletiden, men dette respekteres ikke i tilstrækkeligt omfang.

I planen omtales forstyrrelser kun i det indledende afsnit, og her siges blot at det skal undersøges nærmere. Vi mener imidlertid, at der er rigelig dokumentation for, at der sker forstyrrelser i yngletiden, og at man derfor kan skride til handling straks.

Vi vil foreslå:

- At der indføres færdselsforbud i yngletiden på flere af øerne med ynglekolonier. Det gælder revlerne ud for Hevring og Ingerslev.
- At færdselsforbuddet gøres tydeligere og at skiltene holdes ved lige. På Mellempoldene er således en stor del af skiltene væltet eller helt forsvundet de seneste isvintre. En tydeliggørelse kunne bl.a. handle om klart og tydeligt på skilte på land at forklare, hvorfor løsgående hunde er et stort problem for de ynglende fugle.
- I sidste ende kunne det blive nødvendigt at afspærre områder med kolonier med trådhegn og opsætning af forklarende skilte. Dette er med held gjort bl.a. i vadehavet i områder med f.eks. ynglende dværgterner og hvidbrystede præstekraver.

Forventet effekt

For at kunne vurdere effekten af de gennemførte tiltag vil det være helt nødvendigt at have præcise opgørelser over bestanden af udpegningsarterne. DOF medvirker som hidtil gerne med dette.

Vi kan oplyse, at bestanden af arterne på udpegningsgrundlaget i år på Mellempoldene f.eks. har været:

Klyde 3-6 par

Fjordterne 3-4 par

Havterne min 150 par

Dværgterne 10-12 par

Antallet af ynglende tern er det højeste, der er registreret inden for de seneste 10 år. Havterne var således for første gang fordelt på to delkolonier.

Desværre ser det ikke lige så positivt ud med ternernes ynglesucces, idet der i juli blot er registreret ca. 10 flyvedygtige unge havterner.

Udmøntningen af handleplanen er naturligvis betinget af samarbejde med lodsejere og interesseorganisationer, og dette arbejde deltager DOF meget gerne i, fx i brugerråd for de enkelte Natura 2000-områder. Desuden står DOF naturligvis meget gerne til rådighed med yderligere oplysninger og uddybning af ovenstående.

Med venlig hilsen
DOF Østjylland

Kim Skelmose &
Formand

Lars Tom-Petersen
lokalitetsansvarlig caretaker

Kopi af dette høringssvar er sendt til DOF's sekretariat.

Høringssvar fra Landboforeningen Kronjylland vedr. Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord

Kommentar til *Forventede metoder og forvaltningstiltag*:

Af tabel 1, side 7 fremgår det, at der skal ryddes yderligere 93 ha, forbedret hydrologi på 268 ha og etableres høslet og græsning på 1643 ha.

NaturErhvervstyrelsen tilbyder lodsejere inden for Natura 2000 områderne en projektordning, hvor der kan søges tilskud til at klargøre arealer til afgræsning, ændret hydrologi samt tilskud til at rydde arealer for uønsket opvækst, der er vokset frem efter 2004.

Det vil sige, at Randers Kommune, for at kunne opfylde kravene i Natura 2000 planen er dybt afhængig af at tilstrækkelig mange lodsejere søger NaturErhvervstyrelsen om disse projekttilskud. Samtidig er kommunen afhængig af at disse projekter bliver udført korrekt. Samt at der sker en faglig koordinering af projekterne.

Efterfølgende skal lodsejer frivilligt indgået et 5 årigt tilsagn om *Pleje af græs- og naturlignende arealer*. Denne ordning stiller følgende krav: *For at opnå tilsagn skal plantedækket være egnet til afgræsning eller slæt, og arealet skal kunne plejes i henhold til forpligtelsen. Midlertidig oversvømmelse af et areal kan således godt accepteres, så længe plantedækket opretholdes.*

Tilsagnet forpligtiger også lodsejer til enten:

- Afgræsning med krav om tæt og lavt plantedække den 31. august
- Afgræsning med krav om mindst 1,5 storkreaturer pr. ha kontinuerligt i perioden 1. juni til 31. august

Det er ikke givet, at denne type pleje vil skabe de mest gunstige vilkår for de lysåbne habitatnaturtyper denne handleplan skal fremme: tør hede, tørre kalksands overdrev, surt overdrev og rigkær. Andre krav til plejen kan bringe tilskuddets udbetaling i fare.

Landboforeningen Kronjylland vil opfordre Randers Kommune til at tage direkte kontakt til de pågældende lodsejere og gøre opmærksom på de muligheder, der er for tilskud.

Landboforeningen Kronjylland opfordrer Randers Kommune til at lave en lodsejerfølgegruppe for hvert Natura 2000 område (eller delområde). Denne form for dialog kan skabe større lokal forståelse og opbakning til gennemførelsen af indsatsen.

Kommentar til Natura 2000 planens princip om frivillighed

Det er forholdsvis uigennemskueligt for den enkelte lodsejer, hvordan gennemførelsen af Natura 2000-planen skal finde sted. Det er kun få, der er opmærksomme på, at planen skal gennemføres med frivillige virkemidler. Lodsejerne får derfor en hel central rolle for at kommunen kan gennemføre statens natura 2000 planer. Det vil sandsynligvis kun lykkedes, hvis kommunen arbejder for en mere gennemskuelig proces med en langt større grad af inddragelse af lodsejere i og omkring Natura 2000-området.

Målene er meget ambitiøse i forhold til de tilgængelige virkemidler og den tidshorisont, som indsatsen skal ske inden for. Det må derfor forventes, at den frivillige indsats ikke kan nås i indeværende planperiode med den begrænsede tidshorisont og de tilstedeværende støtteordninger. Derfor opfordres til, at der i næste planperiode arbejdes for aktiv involvering af lodsejere langt tidligere i processen, samt at de tilgængelige støtteordninger gøres mere fleksible og attraktive.

Erfaringen viser, at når frivilligheden ikke er tilstrækkelig til at nå målene, gennemføres generelle reguleringer. Det er derfor meget vigtigt at understrege at virkemidlerne ikke er attraktive og at den manglende vilje kan skyldes utilstrækkelig økonomisk incitament, usikkerhed, utryghed og manglende helhedstækning el. lign.

Ny natur

Landboforeningen Kronjylland finder det positivt, at de nye naturområder, hvor habitatnaturtyperne skal kunne udvides til, primært skal findes indenfor eksisterende § 3-områder i Aalborg og Mariagerfjord Kommuner

Med venlig hilsen
Anders Laustsen, Formand Landboforeningen Kronjylland

**Hørings svar vedr. handleplan for
Natura2000-område nr. 46
Anholt og havet nord for**

J. nr, 10-2292 dok. nr. 511

Fra: Anna Louise Seiersboel Oestergaard (aso) [mailto:Anna.Louise.Seiersboel.Oestergaard@kyst.dk]

Sendt: 12. juli 2012 06:47

Til: Norddjurs Kommune

Emne: J.nr. 12/00242. Kystdirektoratets hørings svar N2000 nr. 46

Til rette vedkommende

Kystdirektoratet har med interesse læst det fremsendte udkast til Natura 2000-handleplan for område nr. 46: Anholt og havet nord for.

Kystdirektoratet har ingen bemærkninger.

Med venlig hilsen

Anna L. S. Østergaard

AC-Fuldmægtig, Cand. Jur.

(45) 99 63 63 08

aso@kyst.dk

Højbovej 1 • DK 7620 Lemvig
(45) 9963 6363 • www.kyst.dk

Kystdirektoratet
Danish Coastal Authority

Norddjurs Kommune
Torvet 3
8500 Grenaa
sikkerpost@norddjurs.dk

6. august 2012

Friluftsrådets hørings svar vedrørende forslag til planlægning for Natura 2000-område nr. 46 Anholt og havet nord for

---

Friluftsrådet har læst udkast til handleplaner for alle natura 2000 områder i Region Midtjylland. På baggrund af denne gennemgang har vi konstateret, at friluftaktiviteter er berørt i flere af handleplanerne. Det gælder blandt andet natura 2000 område nr. 46 Anholt og havet nord for med henblik på beskyttelse af sælbestand, særlige mosser og laver samt sjældne fugle. Friluftsrådet vil gerne bidrage med nogle kommentarer og gode råd til planlægningen for området.

Naturbeskyttelse og friluftsliv

Det bekymrer Friluftsrådet, at der i handleplanen beskrives, hvorledes færdsel kan udgøre en trussel mod områdets lave vegetation, men Friluftsrådet vil gerne rose kommunen for, at anbefale nærmere undersøgelser i forbindelse med reducere af forstyrrelser.

Friluftsrådet har besøgt området. I denne forbindelse vil Friluftsrådet gerne påpege, at færdsel gennem området og langs stranden er stærkt begrænset samt at der foreligger forbud mod færdsel ind i den del af Ørkenen og stranden, der indgår i sælreservatet. Sæler kan alene besøges gennem en opstillet kikkert eller på lang afstand. Yderligere begrænses færdsel i og ved områdets lave vegetation af store måge-bestande, der bruger Ørkenen som rasteplads, også den del af Ørkenen, der er udlagt med hjulspor. Særligt Svartbag mågen udfører truende og gentagne afværgeforanstaltninger, en observation der bekræftes af fastboende.

Friluftsrådet vil gerne imødekomme arbejdet med handleplanen, ved at foreslå adgang til fyr og Ørken med eksempelvis én enkelt fast, daglig afgang med traktor og vogn i turist-højsæsonen (uden for yngle- og fouragerings/raste-tider). Traktorkørsel foregår i forvejen i begrænset omfang langs Nordstranden. En sådan form for adgang vil begrænse tilførsel af frø fra fremmed jord og samtidig beskytte besøgende mod eventuelle måge-angreb.

Invasive arter

Friluftsrådet vil gerne rose kommunen for en velgennemført og meget detaljeret handleplan, herunder kommunens virkemidler i forhold til invasive arter. Friluftsrådet har ved besigtigelse observeret store koncentrationer af Rynket Rose ved havneområdet samt begyndende busketter langs harenes dyrevæksler på toppen af Nordstrandens klitter hele vejen ud til fyret.

Da fugleklatterne langs stranden afslører et stort indhold af de meget fine blå bær fra den stort udbredte revling, frygter Friluftsrådet for en eksplosiv udbredelse af hyben, der indtages på lignende vis.

Friluftsrådet har tillige observeret store koncentrationer af gyvel på skrænterne over for havneområdet og på skrænterne oven for vejen fra havnen op gennem Landet. I forhold til bekæmpelse af det invasive mos Stjernebredribbe foreslår Friluftsrådet, at der eksemplevis tildeles en tilladelse til øens gartnere til indsamling og brug til dekorationsmateriale.

Formidling

Friluftsrådet vil afslutningsvis gerne bakke op om kommunens planlagte informationskampagne i forbindelse med Natura 2000 område nr. 46 Anholt og havet nord for. I den forbindelse foreslår Friluftsrådet, at information om Natura 2000 tillige bringes på øens egen hjemmeside samt at selektion af postkort på øen udvides med fotos af Natura 2000 beskyttede arter.

Grundlæggende er Friluftsrådet meget positive over handleplanen, og vi ser frem til et godt og langvarigt samarbejde.

Med venlig hilsen

Kirsten Jul Zaluski
Friluftsrådet Kreds Østjylland

J. Nr. 10-2292 Bok . 550

dansk kano & kajak forbund

Idrættens hus
Brøndby Stadion 20
DK.-2605 Brøndby
Danmark

Tlf. +45 43262094
Fax. +45 43262095
dkf@kano - kajak.dk
www.kano - kajak.dk

Norrdjurs Kommune
Teknik og Miljø
Kirkestien 1
8961 Allingåbro

Brøndby, 31/08 2012

Vedr.: Høring om forslag til Natura 2000-handleplan – "Anholt og havet nord for".

Dansk Kano og Kajak Forbund (DKF) har fulgt arbejdet med implementeringen af EU's Natura 2000 direktiv i Danmark tæt fra starten. Arbejdet betyder, at vi også i fremtiden får mulighed for at opleve en række af Danmarks naturskønne områder. Derfor har DKF følgende kommentarer til den foreslåede handleplan.

Langt størsteparten af DKF's medlemmer er motionister, som har valgt denne form for fysisk aktivitet, hvor netop oplevelsen af naturen er et væsentligt element. Som aktive naturbrugere har kano- og kajakroere fokus på både naturoplevelser såvel som respekt og hensyn til naturen. DKF har i mange år haft høj vægt på netop denne kombination og derfor har vores klubber også meget fokus på det. Alle vores medlemmer er derfor grundigt informeret om hvor vi må ro og hvor vi skal være særlig hensynstagen eller helt holde os væk fra. Kano- og kajakroere færdes som oftest alene eller i små grupper i et roligt tempo. Det er DKF's opfattelse at vore medlemmers aktiviteter ikke udgør nogen form for belastning for dyr og fugle, udover den belastning som menneskelig færdsel altid vil være, til vands til lands og i luften.

Af forslaget fremgår det, at bl.a. Kommunen skal undersøge og vurdere hvor og i hvilket omfang, der er behov for konkret indsats, især med fokus på sæler. DKF ønsker dog at der ikke indføres yderligere restriktioner oven i allerede eksisterende sejladsforbud eller restriktioner fra bl.a. diverse bekendtgørelser, love og fredninger, da vi jo allerede gør en dyd ud af at overholde disse. I forlængelse af dette ønsker vi ligeledes at Kommunen søger at inddrage de lokale interessenter for at det bedste kompromis kan nås, hvis det ikke kan undgås.

DKF og vores klubber står naturligvis til rådighed for uddybende belysning af vore aktiviteters omfang, vores lokale viden og er villig til at diskutere evt. hjælp til ny optælling el. lign.

Med venlig hilsen
På vegne af DKF

Dorthe Hansen
Miljø- og Udviklingskonsulent

J. nr. 10-2292, dok. nr. 548

Til Norddjurs Kommune

28. august 2012

Høring over udkast til handleplan for Natura 2000-område nr. 46 Anholt.

Dansk Ornitologisk Forening har med stor interesse læst udkastet til handle-/plejeplanen. Foreningen ser meget frem til, at der sættes handling bag løfterne om at stoppe tilbagegangen for den danske biodiversitet, og vende den fremgang. Derfor er det afgørende, at der nu sættes effektivt ind med målrettet naturpleje og naturgenopretning. Det gælder i særlig grad i Natura 2000-områderne, men også generelt i den danske natur og det danske landskab. For de ikke statsejede områder, har kommunen her et ganske særligt ansvar sammen med lodsejerne.

Handleplanerne for de enkelte Natura 2000-områder er meget vigtige forvaltningsinstrumenter, og vi vil derfor gerne gøre opmærksom på nogle alvorlige svagheder i planudkastet, der gennemgås nedenfor.

DOF ser meget gerne, at handleplanerne bliver så konkrete og målrettede som muligt. Her har vi med bekymring noteret os, at mange hensigtserklæringer er bredt og upræcist formuleret, hvilket vi meget vil opfordre til bliver stammet op.

Til sammenfatning af den statslige Natura 2000-plan

Det kan undre, at der i planen intet nævnes om Nordvestrevet, hvorfra der tidligere så vidt vides blev fisket sten. En genetablering af stenrevet har stor betydning for dyre og plantelivet i havet (jf. erfaringerne fra området ved Læsø), og måske det kan forhindre yderligere nedbrydning af kysten omkring Flakket.

Mål for planperioden

Målsætningen i den statslige Natura 2000-plan for så vidt angår selve Anholt er forholdsvis klar, nemlig at Ørkenen skal forblive lysåben og dynamisk, så successionen af klitnaturtyper bevares.

Kommunens mål for den aktuelle handleplanperiode 2010-15 er mere uklare (uambitiøse?), idet kommunen blot henviser til de generelle mål i den statslige plan om f.eks. at naturtyper og levesteder omfattet af planen ikke må gå tilbage og hvis der konstateres habitatnatur, så skal den sikres.

Ligeledes skal det bemærkes, at der ikke er sat mål for udviklingen i Flakket.

Forventede metoder og forvaltningstiltag

Det fremgår af planen, at kommunen forventer at kunne gennemføre Nature 2000-handleplanen via anden planlægning. Det kan være et glimrende udgangspunkt, men der savnes konkrete bud på, hvad kommunen vil stille op, hvis de nødvendige tiltag ikke kan gennemføres. Størstedelen af Anholt er fredet og omfatter naturtyper, der ikke kan komme i betragtning til tilskudsordningerne under landdistriktpuljen - og kommunen afsætter desværre ikke midler til den nødvendige pleje – man vil derfor forsøge alternativ finansiering (herunder EU-midler). Det gør det helt urealistisk at nå planens mål for 2015.

Det er noteret, at man endnu ikke har overblik over truslerne i alle naturtyperne, idet alle områder endnu ikke er kortlagte. Ligeledes fremgår det, at kommunen ikke har planer om bekæmpelse af invasive arter, men vil lade det være op til grundejeren via oplysning.

Det er bekymrende, at der endnu forekommer ”ikke kortlagte naturtyper” på Anholt, hvorfor der ikke er kendskab til trusler i disse områder og derfor ej heller til beskyttelses-/plejebehov.

Selvom ternerne ikke er på udpegningsgrundlaget for området skal DOF-Østjylland ikke undlade at gøre opmærksom på at der på Anholt yngler et (efterhånden) fåtalligt antal par af både hav-, fjord- og dværgterne, som har behov for fokus. Der bør i det fremadrettede arbejde derfor også være fokus på disse arter.

Ternerne er truet af bl.a.

- 1) Tilgroning af ynglepladser.
- 2) Forstyrrelse af fuglelivet som følge af rekreativt pres.
- 3) Spredning af invasive arter, som udkonkurrerer naturligt forekommende arter eller hindrer den fortsatte dynamik.

Det er vigtigt at man forhindrer opvækst af træer og buske på og ved deres ynglepladser i Ørkenen, ligesom færdslen må begrænses i yngleperioden.

Dværgterner har det særlige problem (ligesom strandens andre ynglefugle) at ynglepladsen forstyrres gennem ynglesæsonen. Der er derfor behov for etablering af effektiv afspærring på Totten, hvor den endnu har en mindre koloni. Den tidligere koloni ved Flakket er for længst forladt på grund af (ofte utilsigtet) forstyrrelse. Hvis ternerne igen etablerer sig på nordstranden eller ved Flakket bør der iværksættes foranstaltninger, f.eks. skiltning og lette afspærringer, der forhindrer utilsigtet færdsel i kolonien. Andre steder i landet har man gode erfaringer med den type fleksible afspærringer.

Forventet effekt

DOF er helt enig i, at der er behov for pleje i form af rydninger, stort set over hele det aktuelle areal, men har dog ikke de store forventninger til, at de vil blive gennemført i nødvendigt omfang – dertil er planen alt for ukonkret.

Fra et fuglemæssigt synspunkt vil opsætning af hegn som ledelinie udenom den sårbare potentielle terneyngleplads nord for Flakket være vigtigt. Tilsvarende vil effektiv afspærring af Totten have positiv effekt ikke bare på fuglelivet, men også være af betydning for sælerne. Dette skal selvfølgelig følges af massiv information om, hvorfor det gøres.

Udmøntningen af handleplanen er naturligvis betinget af samarbejde med lodsejere og interesseorganisationer, og dette arbejde deltager DOF meget gerne i, fx i brugerråd for de enkelte Natura 2000-områder. Desuden står DOF naturligvis meget gerne til rådighed med yderligere oplysninger og uddybning af ovenstående.

Med venlig hilsen
DOF Østjylland

Kim Skelmosen
Formand

Kopi af dette høringssvar er sendt til DOF's sekretariat.

J.Nr. 10-2292, dok. 543

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Norrdjurs Kommune, norrdjurs@norrdjurs.dk

J.nr. NST-422-00621

Ref. Ervin

Den 23. august 2012

Bemærkninger til forslag til Natura 2000-handleplan for område nr. 46 Anholt og havet nord for

Norrdjurs Kommune har sendt forslag til Natura 2000-handleplan for område nr. 46 Anholt og havet nord for i høring med høringsfrist hhv. den 31. august 2012.

I medfør af miljømålslovens § 46 e kan miljøministeren til varetagelse af statslige interesser eller opfyldelse af internationale forpligtelser fremsætte indsigelse mod et forslag til handleplan inden udløbet af høringsfristen. Miljøministeren har delegeret indsigelseskompetencen til Naturstyrelsen.

Naturstyrelsen gør ikke indsigelse mod forslag til Natura 2000-handleplan nr. 46 Anholt og havet nord for, men har følgende bemærkninger:

Det fremgår af planens afsnit Mål for planperioden, s.6, at grå/grøn klit og klithede søges udvidet med tilsammen ca. 10 ha.

Denne indsats indgår ikke som en del af Natura 2000-planens indsatsprogram og bør derfor flyttes til et andet afsnit i handleplanen.

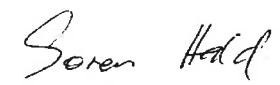
I tabel 2 s.9 under afsnit Forventede metoder og forvaltningstiltag er der anført en udvidelse af naturtyper på ca. 54 ha ved rydning.

En indsats for øgning af arealet af habitatnaturtyper er ikke nævnt i Natura 2000-planens indsatsprogram.

Kommunerne skal være opmærksomme på, at kommunalbestyrelserne efter miljømålslovens § 46 a, stk. 4, skal sikre gennemførelsen af en vedtaget handleplan, og at kommunerne derfor vil være forpligtet til at gennemføre en indsats af den i handleplanen angivne størrelsesorden i 1. planperiode. Det er Naturstyrelsens opfattelse, at i det omfang indsatsprogrammet i den statslige Natura 2000-plan for området angiver specifikke ha-tal, er kommunerne bundet til at opfylde disse specifikke ha-krav. Det er endvidere Naturstyrelsens opfattelse, at indeholder en vedtaget handleplan en indsats, som ikke kan betragtes som en udmøntning af de bindende retningslinjer i indsatsprogrammet i den statslige Natura 2000-plan, er det kommunalbestyrelsens beslutning, om denne indsats skal være gennemført i 1. planperiode.

Naturstyrelsen skal i den forbindelse gøre opmærksom på, at tilskudsordningerne under landdistriktsprogrammet er målrettet den indsats, som forudsættes gennemført i forhold til sikring af de kortlagte habitatnaturtyper og kendte levesteder for fugle.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in black ink that reads "Søren Hald". The signature is written in a cursive style with a large initial 'S'.

Søren Hald
Kontorchef

Udkast til Natura 2000-handleplan 2010-2015 vedrørende Anholt og havet nord for.

Natura 2000-område nr. 46
Habitatområde H 42
Fuglebeskyttelsesområde F32

DN Norddjurs har følgende kommentarer til Norddjurs Kommunes udkast til Natura 2000 handleplan 2000-2015 for Anholt og havet nord for.

DN Norddjurs mener at det foreløbige udkast for handleplanerne overordnet ser fornuftigt og relevant ud.

De områder der i 1996 blev ryddet for bjergfyrrer i forbindelse med LIFE-projektet, blev først overtaget af bævreasp, bævreaspen forsvandt mere eller mindre efter en årrække, øjensynligt efter at have opbrugt den tilførte næring i form af flis og andet efterladt næringsmateriale fra fældningen. Disse områder er i dag flere steder overtaget af birk. Birken har fået rigtig godt fat og spreder sig nordpå ind i ørkenen. Flere steder har birken spredt sig i et bælte på flere hundrede meter. DN savner i Natura 2000 handleplaner en stillingtagen til dette på sigt, hastigt accelererende problem.

De sidste års fugtige somre har fået birkens selvsåning til at eksplodere, i ørkenen, på Nordbjerg skrænten og i flere områder på Sønderbjerg. Alle de nævnte områder ligger indenfor Natura 2000 udpegningen. Generelt er der på hele øen, også i de lokalplanlagte sommerhusområder sket en eksplosiv spredning og etablering af selvsåede birk.

Det er meget vigtigt at der gøres en indsats mod de invasive arter. Spansk Tornblad vokser på et relativt afgrænset område og kan på nuværende tidspunkt overskues. Spredningen af Rynket rose er taget voldsomt til og dækker arealer i større og mindre arealer øen rundt. Gyvel gror i relativt afgrænsede områder. Stjernebredribben spreder sig langsomt, men sikkert og altopslugende fra den nordvestlige del af ørkenen. Japansk Pileurt er et mindre problem, men de få lokaliteter hvor den hærger, er den ganske overvældende.

DN Norddjurs kan kun bakke op om en styrkelse af informationen omkring sælreservatet på Totten og på den måde formidle budskabet om, hvor vigtigt det er sælerne får ro til yngelpleje og fældning af pels. Begge dele foregår i sommermånederne og falder sammen med turistsæsonen. Dette er uheldigt set fra sælernes side og konflikter med den store turisttilstrømning på øen. Turister til fods, diverse køretøjer, havkajakker, kites og småbåde fra Anholt havn vil alle ud på den østlige spids af Anholt. "Totten" er en unik lokalitet, et af de få steder i Danmark, hvor du kan iagttage de danske sæler på nært hold. Derfor er det vigtigt at der tages initiativ til yderligere information om beskyttelsen både på land og til vands.

I oktober 2011 forsvarede Signe M. Andersen, Institute of Biology, University of Southern Denmark and Aarhus University, en PhD thesis "Harbour seals and human interaction in Danish waters". PhD'en blev antaget og idag foreligger der en veldokumenteret videnskabelig undersøgelse af virkningerne af menneskelig forstyrrelser på "Tottens" sæler. En stor del af turisterne og enkelte af de lokale Anholtere respekterer ikke adgangs restriktionerne der er i sælreservatet. Med det resultat at sælerne for ofte bliver skræmt i vandet. Det er ærgeligt at få personer ødelægger oplevelserne for en masse mennesker, som har en stor glæde ved at kunne iagttage sælerne fra kikkerthuset, og det er ærgeligt og unødvendigt, at der hvert år er sælunger der mister livet på grund af de evindelige forstyrrelser når sælerne bliver afbrudt i deres diegivning af ungerne.

I forbindelse med Signe M. Andersens sælprojekt blev der opført et lille observations hus med en kraftig kikkert som står til fri afbenyttelse. Huset er finansieret af Aage V. Jensen fonden og Friluftsrådet. Dette hus er blevet en succes og er til stor glæde for rigtig mange mennesker, som hver sommer tilbagelægger gåturen ud til Anholt fyr. Derfor er denne oplevelse et stort aktiv for turismen på Anholt.

DN mener det er meget vigtigt at man styrker informationen omkring sælreservatet og ørkenfredningen, og dermed prøver af få begrænset den illegale og destruktive kørsel såvel i ørkenen som i sælreservatet.

Med venlig hilsen

DN Norddjurs

Morten Abildstrøm

8592 Anholt

**Hørings svar vedr.
handleplan for Natura2000-området nr.
47 Eldrup Skov og søer og moser i
Løvenholm Skov**

J. nr. 10-2292, dok. nr. 512

Fra: Anna Louise Seiersboel Oestergaard (aso) [mailto:Anna.Louise.Seiersboel.Oestergaard@kyst.dk]

Sendt: 12. juli 2012 06:48

Til: Norddjurs Kommune

Emne: J.nr. 12/00242, Kystdirektoratets hørings svar N2000 nr. 47

Til rette vedkommende

Kystdirektoratet har med interesse læst det fremsendte udkast til Natura 2000-handleplan for område nr. 47: Eldrup Skov og søer og moser i Løvenholm Skov.

Kystdirektoratet har ingen bemærkninger.

Med venlig hilsen

Anna L. S. Østergaard

AC-Fuldmægtig, Cand. Jur.
(45) 99 63 63 08
aso@kyst.dk

Høringssvar til handleplan

for Eldrup Skov og søer og moser i Løvenholm Skov

Generelt giver handleplanen en god beskrivelse af, hvad der ønskes opnået på arealerne. Især hvad angår højmose-arealerne.

Ligeledes er det tydeligt, at Eldrup-området ønskes bibeholdt, som urørt skov.

Hvad angår Løvenholm Langesø, fremgår det af handleplanen til Natura 2000, at man vil tage området op i den kommunale **vandhandleplan 2012 – 2015**.

Dette er imidlertid ikke sket i det udkast til Vandhandleplan, som kommunen har udsendt i høring. Derfor er det svært, at forholde sig til dette indsatsområde.

Handleplanen lægger tydeligt op til en udvidelse af højmosearealet på bekostning af bl.a. skovbevokset tørvemose. I tabel 1 er angivet at der ønskes at lave urørt skov på op til 10 ha og skovnaturtype-bevarende drift på 30 til 35 ha. Altså lægger denne tabel op til at der ønskes skovbevoksning på 40 – 45 ha, mens der kun er opmålt 41 ha med skovnaturtyper i Natura 2000 basisanalysen.

Hvis der samtidig skal ske en udvidelse af højmosearealet, harmonerer disse 2 modsat rettede interesser ikke med hinanden, medmindre man udvider Natura 2000 – arealer. Dette fremgår ikke tydeligt af planen, så spørgsmålet er om planerne for henholdsvis skovbevoksede arealer og højmose har været helt koordineret med hinanden.

Handleplanen forholder sig ikke til plukhugst-aftalen, der udløber i 2016. Det fremgår ikke, om den anses for at være dækkende i den periode den kører, eller der kan/skal laves supplerende aftaler til at sikre skovnaturtyperne inden udgangen af 2021, der er Naturstyrelsens deadline for handleplanen for de skovbevoksede, fredsskovspligtige arealer.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet 3-4 ha **Bøg på mor**. Denne skovnaturtype er ikke nævnt i handleplanen. Det kunne være interessant at få oplyst hvilke tiltag, der er tænkt i forhold til disse spredte arealer.

Der er i tabel 1 nævnt, at der er behov for forbedring af hydrologi ved **lukning af grøfter** tilstede på mellem 15 og 37 ha, til sikring af lysåbne naturtyper, mens der i selve beskrivelsen på side 9, kun nævnes et areal på 15 – 25 ha i forbindelse med forbedring af hydrologi. **Disse tal harmonerer ikke helt!**

Handleplanen bygger på en forhåbning om at genoprettet hydrologi og en enkelt rydning er nok i første planperiode til at holde arealer lysåbne. På side 9, sek. 2, er der ellers beskrevet et ønske om efterladelse af enkelte træer/buske på nogle af de lysåbne arealer for at tilgodese rødlistede insekter. Dette kan pege mod et fremtidigt behov for en kontinuert plejeindsats. Vi forventer ved forundersøgelsen, som kommunen er gået i gang med, at der bliver udarbejdet en detailplejeplan, der skal sikre disse sjældne rødlistede insekter.

Der mangler en beskrivelse af, hvad der er tænkt med de resterende lysåbne arealer (dem der bevares i en anden tilstand end højmose/sø).

Hvad handleplanen i øvrigt angår, er vi meget tilfredse med, at man har nedjusteret ambitionerne om at udvide arealet med højmose med 50 – 70 ha til den nuværende handleplans 15 – 25 ha i den første planperiode.

Dermed kan vi få god erfaring med hvilke tiltag, der er brugbare for at sikre en god reetablering af den nedbrudte højmose.

Vi forventer, at den allerede igangsatte forundersøgelse af området giver en meget præcis beskrivelse af hvilke gener en hævnning af vandstanden i givet fald vil påføre de omkringliggende produktionsområder.

For god ordens skyld skal vi igen gøre opmærksom på, at rydning af skovbevoksede tørvemoser, samt ændring af afvandingsmuligheder, kan medføre økonomisk tab for Løvenholm Fonden. Desuden vil det ikke være muligt, at udlægge ryddede arealer til urørt skov, ved evt. certificering af skovdriften. Derfor håber vi, at der vil blive sat ressourcer af til kompensation for disse gener, i form af tilskud eller erstatninger.

Vi håber at myndighederne også i den videre planlægning vil indgå i dialog med os, da vi på den måde bedst kan forhindre urealistiske handleplaner.

Med venlig hilsen

Jens Chr. Dahl

godsinspektør

J. nr. 10-2292, dok nr.
538

Friluftsrådet

Til Norddjurs Kommune samt Naturstyrelsen

13. august 2012

Friluftsrådets høringsvar vedrørende forslag til handleplan for Natura 2000-område nr. 47 Eldrup Skov og søer og moser i Løvenholm Skov

---

Friluftsrådet har læst udkast til handleplaner for alle Natura 2000-områder i Region Midtjylland. På baggrund af denne gennemgang har vi konstateret, at friluftaktiviteter er berørt i flere af handleplanerne. Friluftsrådet mener, at der bør skabes synergi mellem forvaltningsområder som natur og friluftsliv, dette kan blandt andet ske ved hjælp af formidling.

Naturbeskyttelse og friluftsliv

Handleplan for natura 2000 område nr. 47 Eldrup Skov og søer og moser i Løvenholm Skov giver ikke anledning til betænkeligheder i Friluftsrådets regi. Friluftsrådet vil dog gerne benytte denne anledning til bringe et par forslag i forbindelse med formidling af områdets naturværdier.

Af handleplanens beskrivelse fremgår det, at den har fokus på forbedring af højmoserne i området. I forbindelse med retablering samt bevarelse af højmose, anbefaler Friluftsrådet at kommunen formidler både de kulturelle og naturmæssige værdier tilknyttet området. Formålet med formidlingen er, at give de besøgende en god naturoplevelse, samt at give Natura 2000-indsatsen folkelig opbakning. Højmose og hængesæk er spændende danske naturfænomener, der igennem lang tid har været og er truet af afvanding, det gør også at få borgere kender til denne type danske natur. Friluftsrådet ser naturgenopretningen som en anledning til at informere borgere.

Såfremt området er offentligt, opfordrer Friluftsrådet også til, at borgerne sikres god adgang til arealerne, trods vandstandshævning. Dette kan for eksempel ske ved etablering af et hævet stisystem.

Grundlæggende er Friluftsrådet meget positive over for handleplaner på Natura 2000 området og vi ser frem til et godt og langvarigt samarbejde.

Med venlig hilsen

Kirsten Jul Zaluski
Friluftsrådets Kreds Østjylland

**Udkast til natura 2000 handleplan for Eldrup skov og søer og moser i Løvenholm skov.
Natura 2000 område 47 og
Habitatområde 43**

DN Norddjurs har følgende kommentarer til Norddjurs Kommunes udkast til Natura 2000 handleplan 2000-2015 for Eldrup skov og søerne og moserne i Løvenholm skov.

DN Norddjurs mener at handleplanerne for de berørte områder ser fornuftige ud og vil øge naturkvaliteten i området.

Vi er enige med Norddjurs Kommune i, at en gendannelse af aktiv højmoser med tørvedannelse skal prioriteres meget højt.

På den lange bane vil en aktiv højmoser også deponere CO₂ hvilket vil gavne kommunens klimaregnskab.

Da aktive højmoser som naturtype er meget sjældne i Danmark, er vi enige i, at bevarelse og gendannelse samt udvidelse af mosearealet skal sikres allerede i første planperiode.

Handleplanerne for Eldrup skov er også i overensstemmelse med DN's synspunkter.

Vi mener også at gammel urørt løvskov med et stort indhold af gamle træer og dødt ved skal sikres for fremtiden. Denne skovtype rummer en stor biologisk mangfoldighed og er derfor vigtig.

Det ser ud til, at der mangler viden om de brunvandede søer i området. DN mener at disse søer snarest må undersøges, så det på et bedre grundlag kan afgøres hvilke trusler, der tegner sig. Også denne naturtype er sjælden i Danmark og skal sikres.

Konkluderende har vi altså ingen ændringsforslag til handleplanerne, men ser frem til at de bliver sat i værk i første planperiode.

Med venlig hilsen

DN Norddjurs

Lars Sloth

Fra: Werling, Lasse [mailto:lawer@nst.dk]

Sendt: 24. august 2012 13:25

Til: Norddjurs Kommune

Emne: Høringssvar vedr. forslag til Natura 2000-handleplan for område nr. 47 Eldrup Skov og søer og moser i Løvenholm Skov

Til Norddjurs Kommune

Norddjurs Kommune har sendt forslag til Natura 2000-handleplan for område nr. 47 Eldrup Skov og søer og moser i Løvenholm Skov i høring med høringsfrist den 31. august 2012.

I medfør af miljømålslovens § 46 e kan miljøministeren til varetagelse af statslige interesser eller opfyldelse af internationale forpligtelser fremsætte indsigelse mod et forslag til handleplan inden udløbet af høringsfristen. Miljøministeren har delegeret indsigelseskompetencen til Naturstyrelsen.

For god ordens skyld kan Naturstyrelsen oplyse, at Naturstyrelsen hverken fremsætter indsigelse eller har væsentlige bemærkninger til handleplanforslaget .

pva.

Søren Hald

Kontorchef

Med venlig hilsen

Lasse Werling

Biolog

Aarhus Natur

Dir tlf.: (+45) 72 54 38 40

Mobil: (+45) 29 16 39 02

lawer@nst.dk

Lyseng Alle´ 1

DK - 8270 Højbjerg

Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.naturstyrelsen.dk